

Europäisches
Patentamt
European
Patent Office
Office européen
des brevets

Milieuverklaring **2013** overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1221/2009

MILIEUVERKLARING

1.	Het Europees Octrooibureau	5
1.1	EOB Berlijn	6
1.2	EOB München	7
1.3	EOB Den Haag	8
1.4	EOB Wenen	9
2.	Milieubeleid	10
3.	Milieumanagementsysteem	11
4.	Voldoen aan wettelijke eisen	11
5.	Directe milieuaspecten	12
5.1	Energie	20
5.2	Water/afvalwater	26
5.3	Afval	29
5.4	Mobiliteit	32
5.5	Overige emissies	34
5.6	Papierverbruik	36
6.	Indirecte milieuaspecten	37
7.	Verbeteringen: doelen en maatregelen	38

Milieuverklaring

1. Het Europees Octrooibureau

Het Europees Octrooibureau (EOB) is met 7000 werknemers de op een na grootste internationale organisatie van Europa. Het EOB heeft zijn hoofdkantoor in München en heeft vestigingen in Den Haag, Berlijn, Wenen en Brussel. Sinds 2009 is de organisatie met alle locaties volgens de EMAS-norm voor milieumanagement (Eco-Management and Audit Scheme) gevalideerd.

De volgende locaties zijn volgens de EMAS-norm voor milieumanagement gevalideerd:

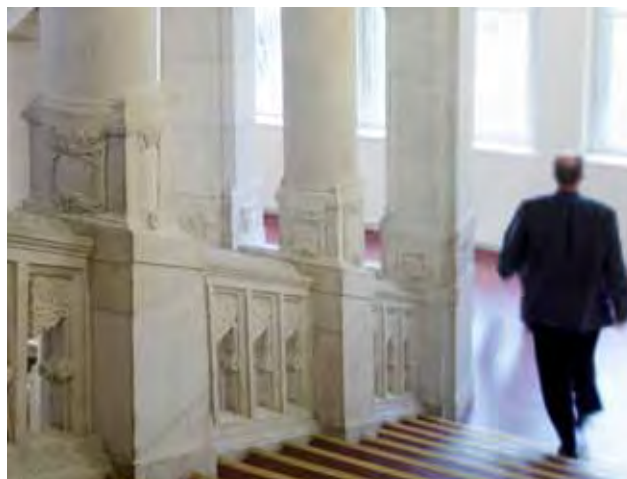
- **Europees Octrooibureau München I** (Isar-gebouw), Duitsland
Erhardtstr. 27, 80469 München
- **Europees Octrooibureau München II** (PschorrHöfe 1-8), Duitsland
Bayerstr. 34, 80335 München
- **Europees Octrooibureau München III** (Capitellum), Duitsland
Landsberger Str. 30, 80339 München
- **Europees Octrooibureau Berlijn**, Duitsland
Gitschiner Str. 103, 10969 Berlijn
- **Europees Octrooibureau Den Haag I** (Hoofd-, Shell-, Hinge-gebouw), Nederland
Patentlaan 2, 2288 EE Rijswijk
- **Europees Octrooibureau Den Haag II** (Le Croisé), Nederland
Verrijn Stuartlaan 2a, 2288 EE Rijswijk
- **Europees Octrooibureau Den Haag III** (Rijsvoort), Nederland
Visseringlaan 19-23, 2288 ER Rijswijk
- **Europees Octrooibureau Wenen**, Oostenrijk
Rennweg 12, 1030 Wenen

Tot 2011 was het EOB ook gehuisvest in Europees Octrooibureau München V (Westsite), Landsberger Str. 187, 80687 München, Duitsland. Dit gebouw werd gehuurd en was eveneens volgens de EMAS-norm gevalideerd, maar werd in 2011 verlaten en de medewerkers werden naar andere locaties overgeplaatst. In deze milieuverklaring worden de verbruiksgegevens per locatie gepresenteerd. Daarbij worden ook nog de cijfers van locatie Westsite tot en met 2011 vermeld.

Overeenkomstig de EMAS-verordening (EG) nr. 1221 / 2009 publiceert het Europees Octrooibureau ieder jaar een (bijgewerkte) milieuverklaring waarin de milieucijfers en de verdere ontwikkelingen op het gebied van de milieubesparingen zijn opgenomen. De voorliggende milieuverklaring is een bijgewerkte en verkorte versie van de verklaring over 2012 die op de website van het EOB (www.epo.org) kan worden gedownload.

Het Europees Octrooibureau heeft zich in 2012 het ambitieuze doel gesteld om de emissies uit verwarming en elektriciteit met drie procent te reduceren. Dit doel is zelfs overtroffen omdat de emissie met 3,3 procent is verminderd. Voor 2013 is het officiële doel om drie procent van het totale energieverbruik (door warmte-energie en stroomverbruik) te verminderen.

Met een vermindering van drie procent stellen wij verregaande milieudoelen die verder reiken dan de voorschriften van EMAS. In de huidige milieuverklaring wordt beschreven met welke middelen en maatregelen deze doelen worden bereikt.

1.1. EOB Berlijn

Het bijkantoor in Berlijn is gevestigd in een gebouw dat dateert van het begin van de twintigste eeuw. Het gebouw heeft dus een historische structuur. De ouderdom van het pand betekent echter ook dat de isolatie en de energie-efficiëntie in sommige opzichten te wensen overlaten. Faciliteiten met milieurelevante zijn onder meer een verwarmingsinstallatie op stadsverwarming, een aantal koelinstallaties, een fotolaboratorium, een kleine opslagruimte voor schoonmaakmiddelen en een door een externe dienstverlener geëxploiteerd personeelsrestaurant annex keuken. De verantwoordelijkheid voor de bediening van de verwarmingsinstallaties in het gebouw en de koeleenheden in het personeelsrestaurant berust bij de verhuurder. De verantwoordelijkheid voor de bediening van de airconditioningsystemen in de afzonderlijke vergaderruimtes ligt bij het EOB. Er zijn geen gegevens over bodemverontreiniging bij het bijkantoor in Berlijn. Lege batterijen en oude tl-buizen zijn de enige vorm van gevaarlijk afval. De locatie voldoet aan de toeobsselijke milieuwetten.

Locaties/ gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
EOB Berlijn	18 100 m ²	17 600 m ²	300	gehuurd

1.2 EOB München

Qua bruto vloeroppervlak en aantal medewerkers is München de grootste vestiging van het EOB. De toestand van de verschillende gebouwen varieert: sommige zijn al ouder, zoals het Isar-gebouw, terwijl andere, waaronder de panden PschorrHöfe 7 en 8, van recenter datum zijn. Het gebouw Capitellum wordt gehuurd. Het Isar-gebouw en de Pschorrhöfe-gebouwen hebben stadsverwarming; Capitellum stookt gas. Andere faciliteiten met milieurelevantie bevinden zich hoofdzakelijk in het Isar-gebouw. Daarbij behoren een reproafdeling (drukkerij), een reobratie-annex timmerwerkplaats en een waterzuiveringsinstallatie met bijbehorende tanks voor zuren en logen. Om aan de hogere energienormen te kunnen voldoen, werd het Isar-gebouw in de jaren 2010-2012 ingrijpend gerenoveerd. Een aantal gebouwen (bijvoorbeeld Isar, PschorrHöfe 1-8, Westsite) beschikt over een olie-en/of vetafscheider en een keuken/personeelsrestaurant met afwasruimte. Alle gebouwen in München hebben een (kleine) opslagruimte voor schoonmaakmiddelen en chemicaliën. Er zijn geen gegevens over eventuele bodemverontreiniging van de locaties in München. Gevaarlijk afval bestaat hoofdzakelijk uit lege batterijen en oude tl-buizen. De locatie voldoet aan de toeobsselijke milieuwetten.

Locaties/ gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
Isar-gebouw	91 400 m ²	57 800 m ²	827	eigendom
PschorrHöfe 1-8	276 300 m ²	210 600 m ²	3012	eigendom
Capitellum	25 800 m ²	16 200 m ²	225	gehuurd
Westsite	26 200 m ²	15 600 m ²	0	was gehuurd ¹

¹ locatie wordt sinds eind 2011 niet meer door het EOB gebruikt.

1.3 EOB Den Haag

Den Haag is na München de grootste EOB-vestiging, met drie locaties in Rijswijk, waarvan er een eigendom is van het EOB en twee worden gehuurd. Door hun grootte en staat van onderhoud verbruiken sommige gebouwen veel energie voor de verwarming. Maar de laatste jaren laten een duidelijk positieve tendens zien. Alle gebouwen stoken aardgas. Die gasketels worden regelmatig gecontroleerd en voldoen aan de emissiegrenswaarden. Daarnaast wordt regelmatig gecontroleerd of de airconditioningsystemen niet lekken. Daarbij werden in het verleden geen relatief grote lekkages worden vastgesteld. Alle controles worden door een externe dienstverlener volgens Nederlands recht uitgevoerd. In het Hoofdgebouw en het Shell-gebouw staan tanks met dieselolie voor de noodgeneratoren. Buiten het Shell-gebouw ligt een ondergrondse opslag voor dieselolie (drie tanks van elk 5 000 liter en een van 4 000 liter). Ook deze zijn voor de noodgeneratoren in het Shell-gebouw en worden bij stroomuitval ingeschakeld. De gebouwen die over een keuken beschikken, hebben vetafscheiders en een afwasruimte. Alleen het hoofdgebouw heeft geen koelinrichting. Op verschillende plaatsen zijn opslagruimtes voor gevaarlijke stoffen, waaronder schoonmaakmiddelen, een aantal vaten van 200 liter met glycol voor de ventilatiesystemen en kleine hoeveelheden waterstofperoxide voor het zuiveren van het fonteinwater (Hinge-gebouw). Alle stoffen zijn volgens de wettelijke voorschriften opgeslagen, bijvoorbeeld in dubbelwandige tanks en verzamelreservoirs. De vereiste informatie, zoals veiligheidsbladen en handleidingen, is aanwezig. Er zijn geen gegevens over bodemverontreiniging bij de locaties in Den Haag. Gevaarlijk afval bestaat uit lege batterijen, oude tl-buizen en afgewerkte olie. De locatie is onderworpen aan de vergunning „Milieujaarverslag“, behorend bij een zogenoemde vergunning op hoofdzaken

(VOH). Binnen de wettelijke kaders verleent het bevoegd gezag daarmee maximale flexibiliteit aan de vergunninghouder.

De locatie voldoet aan de toeobsselijke milieuwetten.

Locaties/ gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
Hoofdgebouw, Shell, Hinge	192 605 m ²	176 421 m ²	2413	eigendom
Le Croisé	28 700 m ²	24 893 m ²	392	gehuurd
Rijsvoort	12 600 m ²	9 763 m ²	159	gehuurd

1.4 EOB Wenen

Wenen is de kleinste van alle locaties, zowel qua bruto vloeroppervlak als aantal medewerkers. Het kantoor in Wenen heeft stadsverwarming. Faciliteiten met milieurelevantie zijn beperkt tot een kleine opslagruimte voor schoonmaakmiddelen. Er zijn geen gegevens over bodemverontreiniging van de locatie Wenen. Lege batterijen en oude tl-buizen zijn de enige vorm van gevaarlijk afval. De locatie voldoet aan de toeobsselijke milieuwetten.

Locaties/ gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
EOB Wenen	12 300 m ²	6 979 m ²	127	eigendom

2. Milieubeleid

Ons milieubeleid omvat een strategisch kader voor alle EOB-activiteiten en onderstreept dat wij als organisatie grote waarde hechten aan de bescherming van het milieu. Het beleid is bindend voor alle afdelingen. De hoogste leiding heeft zich gecommitteerd aan het voornemen dat dit beleid op alle afdelingen goed wordt begrepen en toegepast.

Ons milieubeleid is als volgt verwoord:

Het Europees Octrooibureau verbruikt veel elektrische en verwarmingsenergie, grote hoeveelheden water en papier en genereert afval en CO₂. Het pakt deze milieuaspecten aan door invoering van een milieumanagementsysteem dat voldoet aan de eisen van het Eco-Management and Audit Scheme (EMAS). Met het oog op verbetering van de milieuprestaties beoordeelt het EOB voortdurend de effecten die de eigen activiteiten op het milieu hebben. Er worden doelstellingen en richtlijnen geformuleerd die met vaste regelmaat worden getoetst.

De volgende uitgangspunten en doelen vormen het richtsnoer voor het handelen van het EOB:

- **Bevorderen van een verantwoorde milieubenadering binnen het EOB en communiceren en toeobssen van dit beleid op alle niveaus van het Bureau;**
- **Minimaliseren van het verbruik van energie, water, papier en andere hulpbronnen;**
- **Minimaliseren van afval en verontreiniging;**
- **Naleven van relevante milieuwet- en regelgeving en andere milieueisen;**
- **Faciliteren van passende middelen om de beleidsvoornemens van het Bureau te realiseren;**
- **Bevorderen en stimuleren van betrokkenheid bij lokale milieu-initiatieven en programma's;**
- **Dit beleid aan geïnteresseerde partijen bekend maken.**

Het EOB acht het de verantwoordelijkheid van iedere medewerker om bij te dragen aan de verwezenlijking van onze doelen en het milieu zo goed mogelijk te beschermen. Daartoe krijgen de medewerkers training, adviezen en informatie en worden zij aangemoedigd om nieuwe ideeën te ontwikkelen waarmee het milieubeleid van het Bureau doeltreffend kan worden uitgevoerd.

3. Milieumanagementsysteem

Door in 2009 een milieumanagementsysteem volgens het EMAS in te voeren, heeft het EOB als administratieve instelling een toonaangevende milieurole op zich genomen. Doel van dit managementsysteem is het inbedden van milieuaspecten in alle operationele processen van het Bureau. Alle EOB-processen worden regelmatig beoordeeld op potentiële verbetering van de milieubescherming. Alle medewerkers zijn door middel van aanbevelingen en informatie benaderd en worden tot milieuvriendelijk gedrag gestimuleerd. De structuur van het milieumanagementsysteem wordt omschreven in ons handboek Milieumanagement, dat voor alle locaties geldt. Deze centrale regelingen worden door het EOB in München georganiseerd en gecoördineerd. Daarnaast zijn per vestiging locatiespecifieke procedures en documenten opgesteld. Deze omvatten onder meer milieugegevens en het milieuprogramma, met verbeter suggesties per locatie. Het Hoofd Milieumanagement is belast met de uitvoering en de verdere ontwikkeling van het milieu-managementsysteem binnen het EOB. Hij krijgt daarbij ondersteuning van een centraal milieu-team, waarvan ook medewerkers uit elke locatie (Berlijn, Den Haag, München, Wenen) lid zijn. Daarnaast heeft elke locatie zijn eigen milieucoördinator die samen met het plaatselijke milieuteam is belast met de planning, coördinatie en bewaking van de milieuactiviteiten op de locatie en met de zorg dat milieuaspecten in de dagelijkse activiteiten worden ingebed. Het milieumanagement-systeem wordt met interne audits beoordeeld. Daarmee wordt het proces van voortdurende verbetering gewaarborgd. Alle relevante informatie wordt via het intranet, regelmatige artikelen in de personeelskrant, enz. aan onze personeelsleden gecommuniceerd en in de Milieuverklaring openbaar gemaakt.

4. Aan wettelijke eisen voldoen

Het EMAS en de voor de verschillende kantoorgebouwen geldende milieuwetten vormen samen de externe eisen die aan het EOB en zijn milieumanagementsysteem worden gesteld. Wij hebben per gebouw beoogd welke wettelijke eisen voor het EOB specifiek relevant en verplicht zijn. Deze voorschriften zijn gedocumenteerd in het wettenregister voor elk land waarin het EOB is gevestigd. Door het wettenregister voortdurend te raadplegen en bij te werken, signaleren wij de wijzigingen in de milieuwetten en voeren wij nieuwe eisen uit. Daarnaast zijn alle periodieke verplichtingen op de diverse locaties in een lokaal register van periodieke plichten gedocumenteerd (bijvoorbeeld periodieke inspecties van de dieseltanks). De naleving van de wettelijke eisen wordt jaarlijks met interne audits gecontroleerd. Hierbij is vastgesteld dat aan de wettelijke eisen wordt voldaan.

5. Directe milieuaspecten

Onze activiteiten zijn van invloed op het milieu. Geheel in lijn met ons milieubeleid willen wij dit effect door toeobssing en voortdurende verbetering van ons milieumanagementsysteem verminderen. Alle belangrijke milieuaspecten worden geregistreerd en jaarlijks beoordeeld. Deze evaluatie dient als basis voor het ontwikkelen van nieuwe milieudoelen en toekomstige verbeteringsmaatregelen. Milieuaspecten worden onderverdeeld in directe en indirecte milieuaspecten. De indirecte milieuaspecten worden in hoofdstuk 6 behandeld. Tot de belangrijkste directe aspecten van het EOB behoren het verbruik van elektriciteit en de energie voor de verwarming, de CO₂-emissie door dienstreizen, het waterverbruik en het restafval. De milieugegevens van alle locaties zijn met elkaar vergeleken om de relevantie van de milieuaspecten te kunnen beoordelen. Tevens zijn de elektriciteits- en verwarmingsgegevens met externe benchmarks vergeleken.

Om de relevantie en de noodzaak tot actie beter te kunnen beoordelen, zijn de milieuaspecten in de volgende categorieën onderverdeeld:

A = zeer belangrijk milieuaspect met bovengemiddelde noodzaak tot actie

B = belangrijk milieuaspect met gemiddelde noodzaak tot actie

C = minder belangrijk milieuaspect met geringe noodzaak tot actie

Daarnaast is er een onderverdeling gemaakt voor de mate waarin de verschillende aspecten kunnen worden beheerst. Daarbij gelden de volgende categorieën:

I = beheersing op korte termijn mogelijk

II = beheersing op middellange tot lange termijn mogelijk

III = beheersing niet mogelijk of alleen op lange termijn dan wel afhankelijk van besluiten van derden

Locaties	Relevante milieuaspecten	Beoordeling
Berlijn	Elektriciteit Verwarming Water Restafval	B II A II B II B II
München Isar-gebouw	Elektriciteit Verwarming Water Restafval	A I B I A II B II
München PschorrHöfe	Elektriciteit Verwarming Water Restafval	B II B II B II B II
München Capitellum	Elektriciteit Verwarming Water Restafval	B I B II B II B II
Den Haag Hoofdgebouw/Hinge/Shell	Elektriciteit Verwarming Water Restafval	A I B I A II C II
Den Haag Le Croisé	Elektriciteit Verwarming Water Restafval	A I C I B II C II
Den Haag Rijsvoort	Elektriciteit Verwarming Water Restafval	A II A II A II B II
Wenen	Elektriciteit Verwarming Water Restafval	B II B II A II A II
Alle locaties	CO ₂ -emissies door dienstreizen met een vliegtuig	A II
	CO ₂ -emissies door dienstreizen met andere vervoersmidde- len	C II
	Papierverbruik	A II

Overzicht: alle locaties

De verbruiksgegevens per locatie en de daaruit verkregen kengetallen vormen een belangrijk instrument voor de beoordeling van de huidige milieuprestaties, de planning en bewaking van milieuactiviteiten en het regelmatig toetsen van het proces van voortdurende verbetering.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste milieugegevens voor alle gebouwen:

Input	Eenheid	2008	2009	2010	2011	2012
Elektriciteit	MWh	47.251,57	45.382,17	45.717,60	45.893,39*	46.196,87*
Verwarming (alle elementen)	MWh	48.872,28	45.547,15	51.597,95	40.471,63	41.561,62
Drinkwater	m ³	131.314	129.865	125.753	127.091**	125.203

Input	Eenheid	2008	2009	2010	2011	2012
Restafval	t	737	562	503	565	474
Afvalwater	m ²	122.100	122.473	119.361	114.284**	110.431
CO₂-uitstoot uit elektrische en verwarmings-energie	tCO ₂ e	27.547	19.789	21.034	20.517	17.132*

* Nieuwe grondslag voor de gegevens over het elektriciteitsverbruik van Le Croisé sinds 2012. De gegevens van 2011 zijn naderhand gewijzigd. In de voorafgaande jaren werd maar een van de twee elektriciteitsmeters geteld.

** Dit cijfer werd naderhand gecorrigeerd.

EMAS III-kernindicatoren

Onderstaande tabellen vermelden de EMAS III-kernindicatoren voor milieuaspecten. Het EOB acht veel van deze indicatoren irrelevant en gaat daarom in deze verklaring nader in op de eigen criteria. EMAS III-kernindicatoren die niet in deze tabellen worden genoemd (bijvoorbeeld broeikasgassen, materiaalefficiëntie) zijn voor het EOB niet relevant. Omdat er geen omrekeningsfactoren voor stadsverwarming zijn, zijn de emissiewaarden voor SO₂, NO_x en fijnstof gebaseerd op stroom-, gas- en stookolieverbruik. De waarde voor het papierverbruik in München en Den Haag is in beide gevallen het gemiddelde van de waarden voor alle locaties aldaar. Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat de basisgegevens in de afgelopen jaren (2010 en 2011) in beoalde gevallen door nieuwe en adequatere cijfers zijn gewijzigd.

EOB Berlijn	Eenheid	2010	2011	2012
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	10,02	8,81	9,36
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	4,12	4,00	4,49
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	11.000	15.595	12.017
WATERVERBRUIK	m³/werkn.	13,43	12,71	12,92
Totaal geproduceerd afval				
Restafval	t/werkn.	0,13	0,12	0,11
Papier/karton	t/werkn.	0,07	0,07	0,06
Voedselafval	t/werkn.	0,07	0,04	0,04
Residu in vetafscijders	t/werkn.	0,09	0,05	0,03
Totaal geproduceerd „gevaarlijk afval“	kg/werkn.	0	0	0
Bebouwd vloeroppervlak (dicht / verhard)	m²	11.250	11.250	11.250
Emissies (stroom en warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	2,37	2,20	2,55
SO ₂	kg/werkn.	0	0	0
NO _x	kg /werkn.	0	0	0
PM (fijnstof)	kg /MA	0	0	0

EOB München – Isar-gebouw	Eenheid	2010	2011	2012
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	54,68	21,26	24,08
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	9,43	9,13	16,08
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	15.341	13.683	14.043
WATERVERBRUIK	m³/werkn.	52,44	25,17	25,71
Totaal geproduceerd afval				
Restafval	t/werkn.	0,17	0,06	0,13
Papier/karton	t/werkn.	0,20	0,07	0,07
Voedselafval	t/werkn.	0,12	0,04	0,07
Residu in vetafscijders	t/werkn.	0,17	0,03	0,15
Totaal geproduceerd „gevaarlijk afval“	kg/werkn.	334,16 ¹	133,69 ¹	12,00
Bebouwd vloeroppervlak (dicht / verhard)	m²	18.113	18.113	18.113
Emissies (stroom en warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	15,35	7,54	6,66
SO ₂	kg/werkn.	0	0	0
NO _x	kg /werkn.	0	0	0
PM (fijnstof)	kg /MA	0	0	0

1 Het hoge aantal kilo's per werknemer is een gevolg van de renovatie.

EOB München – PschorrHöfe 1-8	Eenheid	2010	2011	2012
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	8,56	7,96	7,75
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	11,40	9,87	16,88
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	15.341	13.683	14.043
Waterverbruik	m³/werkn.	14,74	15,52	15,65
Totaal geproduceerd afval				
Restafval	t/werkn.	0,04	0,04	0,04
Papier/karton	t/werkn.	0,10	0,09	0,09
Voedselafval	t/werkn.	0,03	0,03	0,03
Residu in vetafscijders	t/werkn.	0,06	0,06	0,05
Totaal geproduceerd „gevaarlijk afval“	kg/werkn.	1,14	1,64	1,89
Bebouwd vloeroppervlak (dicht / verhard)	m²	42.641	42.641	42.641
Emissies (stroom en warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	2,73	2,94	2,21
SO ₂	kg/werkn.	0	0	0
NO _x	kg /werkn.	0	0	0
PM (fijnstof)	kg /MA	0	0	0

EOB München – Capitellum	Eenheid	2010	2011	2012
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	9,51	9,83	12,91
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	7,68	6,94	11,13
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	15.341	13.683	14.043
Waterverbruik	m³/werkn.	7,77	9,83	9,94
Totaal geproduceerd afval				
Restafval	t/werkn.	0,08	0,09	0,11
Papier/karton	t/werkn.	0,09	0,10	0,11
Voedselafval	t/werkn.	0,02	0,02	0,03
Totaal geproduceerd „gevaarlijk afval“	kg/werkn.	0	0	0
Bebouwd vloeroppervlak (dicht / verhard)	m²	3.502	3.502	3.502
Emissies (stroom en warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	3,01	3,23	3,75
SO ₂	kg/werkn.	0,0063	0,0061	0,0009
NO _x	kg /werkn.	0,5022	0,4913	0,6743
PM (fijnstof)	kg /MA	0,5022	0,4913	0,6743

EOB München – Westsite	Eenheid	2010	2011	2012
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	8,15	6,24	0
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	9,26	7,68	0
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	15.341	13.683	0
WATERVERBRUIK	m³/werkn.	9,21	10,65	0
Totaal geproduceerd afval				
Restafval	t/werkn.	0,14	0,12	0
Papier/karton	t/werkn.	0,11	0,11	0
Voedselafval	t/werkn.	0,07	0,06	0
Residu in vetafscijders	t/werkn.	0,26	0,14	0
Totaal geproduceerd „gevaarlijk afval“	kg/werkn.	0	0	0
Bebouwd vloeroppervlak (dicht / verhard)	m²	6.574	6.574	0
Emissies (stroom en warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	2,77	2,13	0
SO ₂	kg/werkn.	0,0048	0,0037	0
NO _x	kg /werkn.	0,3850	0,2922	0
PM (fijnstof)	kg /MA	0,3850	0,2922	0

EOB Den Haag – Hoofdgebouw, Hinge, Shell	Eenheid	2010	2011	2012
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	14,38	12,71	12,24
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	53	58,14	58,54
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	18265	17.734	15951
WATERVERBRUIK	m³/werkn.	18,41	17,68	17,69
Totaal geproduceerd afval				
Restafval	t/werkn.	0,06	0,10	0,06
Papier/karton	t/werkn.	0,06	0,07	0,08
Voedselafval	t/werkn.	0,03	0,04	0,03
Residu in vetafscijders	t/werkn.	0,01	0,01	0,02
Totaal geproduceerd „gevaarlijk afval“	kg/werkn.	0	2,58	17,70 ¹
Bebouwd vloeroppervlak (dicht / verhard)	m²	94.450	94.450	94.450
Emissies (stroom en warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	1,37	1,08	1,03
SO ₂	kg/werkn.	0,0068	0,0053	0,0005
NO _x	kg /werkn.	0,8409	0,4258	0,4061
PM (fijnstof)	kg /MA	0,5409	0,4258	0,4061

1 Het hoge aantal kilo's kan verklaard worden door de bouwkundige ingrepen. Puin en afval zijn bij 'gevaarlijk afval' geteld.

EOB Den Haag – Le Croisé	Eenheid	2010	2011	2012
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	7,79	n.a. ²	14,10³
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	n.a. ¹	n.a. ¹	n.a.¹
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	18,41	17,68	17,69
WATERVERBRUIK	m ³ /werkn.	8,85	8,02	9,94
Totaal geproduceerd afval				
Restafval	t/werkn.	0,04	0,04	0,04
Papier/karton	t/werkn.	0,03	0,05	0,05
Voedselafval	t/werkn.	0,02	0,03	0,02
Totaal geproduceerd „gevaarlijk afval“	kg/werkn.	0	0	0
Bebouwd vloeroppervlak (dicht / verhard)	m ²	4.200	4.200	4.200
Emissies (stroom en warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	0,7	n.a. ²	0,82
SO ₂	kg/werkn.	0,0036	n.a. ²	0,0004
NO _x	kg /werkn.	0,2859	n.a. ²	0,3243
PM (fijnstof)	kg /MA	0,2859	n.a. ²	0,3243

1 Waarden konden niet worden vastgesteld.

2 Gegevens 2011 van verhuurder nog niet bekend.

3 Nieuwe basisgegevens voor Le Croisé.

EOB Den Haag – Rijsvoort	Eenheid	2010	2011	2012
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	13,34	11,73	13,19
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	n.a. ¹	n.a. ¹	n.a.¹
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	18,41	17,68	17,69
WATERVERBRUIK	m ³ /werkn.	16,79	15,34 ²	17,25
Totaal geproduceerd afval				
Restafval	t/werkn.	0,08	0,08	0,06
Papier/karton	t/werkn.	0,03	0,03	0,03
Voedselafval	t/werkn.	0,04	0,06	0,05
Totaal geproduceerd „gevaarlijk afval“	kg/werkn.	0	0	0
Bebouwd vloeroppervlak (dicht / verhard)	m ²	4.558	4.558	4.558
Emissies (stroom en warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	2,28	1,94	2,20
SO ₂	kg/werkn.	0,0007	0,0006	0,0001
NO _x	kg /werkn.	0,9038	0,7668	0,8709
PM (fijnstof)	kg /MA	0,9038	0,7668	0,8709

1 Waarden konden niet worden vastgesteld.

2 De gegevens zijn naderhand gewijzigd.

EOB Wenen	Eenheid	2010	2011	2012
Totaal direct energieverbruik (stroom & warmte)	MWh/werkn.	14,74	13,94	12,64
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	20	20	15
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	8.504	10.484	10.263
Waterverbruik	m ³ /werkn.	7,87	11,86	10,63
Totaal geproduceerd afval				
Restafval	t/werkn.	0,12	0,12	0,12
Papier/karton	t/werkn.	0,19	0,20	0,20
Voedselafval	t/werkn.	n.a. ³	n.a. ³	n.a.³
Totaal geproduceerd „gevaarlijk afval“	kg/werkn.	0,60	0	5,46
Bebouwd vloeroppervlak (dicht / verhard)	m ²	2.547	2.547	2.547
Emissies (stroom en warmte)				
CO ₂ -equivalenten	t CO ₂ e/werkn.	2,45	3,24	2,2
SO ₂	kg/werkn.	0	0	0
NO _x	kg /werkn.	0	0	0
PM (fijnstof)	kg /MA	0	0	0

3 Verwijdering wordt verzorgd door kantinebeheerder. Afval wordt opgehaald en naar verwijderingsstation gebracht.

5.1 Energie

Energieverbruik in de vorm van elektriciteit en verwarming is het voornaamste milieuaspect bij het EOB en genereert ook de hoogste kosten. Het stroomverbruik omvat in hoofdzaak:

- koeling/ventilatie en airconditioning
- IT
- pc's en printers
- verlichting in kantoorgebouwen en openbare ruimtes

De verwarmingsenergie in de verschillende locaties is afkomstig van diverse bronnen. Berlijn, München (Isar, PschorrHöfe) en Wenen hebben stadsverwarming; de kantoorgebouwen Capitellum in München en de gebouwen Hoofdgebouw, Shell en Hinge in Den Haag gebruiken aardgas. De volgende tabellen en grafieken geven een vergelijking van het totale energieverbruik aan stroom en verwarming per locatie. Zij vermelden zowel de absolute gegevens als de indexcijfers gerelateerd aan de omvang van de locaties (per vierkante meter verwarmd oppervlak en per werknemer).

In 2012 kon het absolute elektriciteitsgebruik op enkele locaties worden vermindert (Berlijn -2,5 procent, Wenen -8,2 procent, de gebouwen PschorrHöfe 1-8 in München -3,2 procent, Den Haag Shell/Hinge/Hoofdgebouw -3,2 procent). Zowel in Berlijn als in Wenen lukte dit voor een deel door technische ingrepen (bijvoorbeeld door aanpassingen in het ventilatiesysteem). Vermoedelijk heeft ook de regelmatige voorlichting aan de medewerkers het energiebesparende gedrag op de locaties bevordert, maar dit kan niet worden gekwantificeerd. De besparingen in de gebouwen van locatie PschorrHöfe in München kunnen een gevolg zijn van diverse technische ingrepen. Vooral de vraaggestuurde regeling van de ventilatie in de vergaderruimtes levert een grote bijdrage aan de besparingen. In de gebouwen Shell, Hinge, Hoofdgebouw in Den Haag lagen voortdurende metingen en analyses aan de basis van verdere verbeteringen en energiebesparingen. In totaal is het absolute stroomverbruik van het EOB ten opzichte van het vorige jaar iets toegenomen. Deze toename wordt vooral veroorzaakt door de grotere stroombehoefte in het Isar-gebouw in München. Deze locatie wordt sinds eind 2011 weer volledig bezet en beschikt over veel nieuwe technische installaties waarvan de regeling pas na verloop van tijd optimaal zal zijn. Ook wijzen wij erop dat de basisgegevens van de locatie Le Croisé in Den Haag sinds 2011 zijn aangeobst. Voor dit gebouw zijn in de voorafgaande jaren per abuis helaas te lage gegevens gebruikt.

De verwarmingsbehoefte van het EOB is in totaal met 2,7 procent (niet opgeschoond) gestegen. Berekend met een weerscorrectie is de verwarmingsbehoefte 7,46 procent gedaald. Ook hier zijn de verbeteringen waarschijnlijk een gevolg van de technische ingrepen in 2011 (bijvoorbeeld de vervanging van de afdichtstrips in de vensters te Wenen, minder verwarming van trappenhuis en gangen, verbeterde regeling van de systemen in Den Haag). Bij de weerscorrectie van de verwarmingsenergie wordt nu voor alle locaties gebruik gemaakt van de NASA-klimaatgegevens.

Over het algemeen moet er rekening mee worden gehouden dat de maatregelen waarmee de doelstelling van 3 procent gehaald zou moeten worden voor het grootste deel pas vanaf 2013 effect zullen laten zien en er dus in het komende jaar een daling in het gebruik van elektriciteit en verwarming verwacht mag worden.

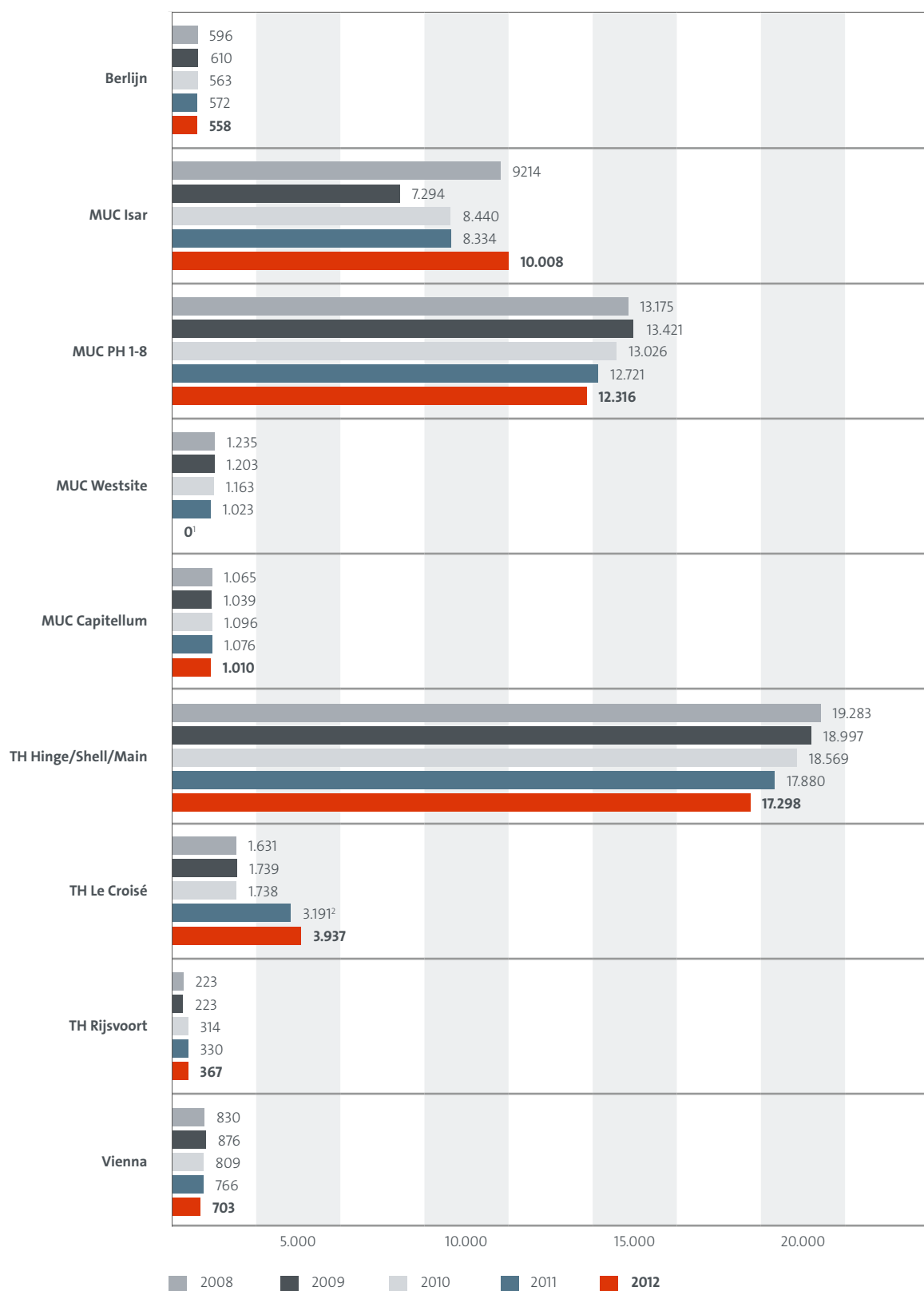

Fig. 1: Absoluut elektriciteitsverbruik in MWh per jaar

1 MUC Westsite is sinds 2011 als locatie vervallen.

2 Le Croisé: nieuwe basisgegevens vanaf 2011.

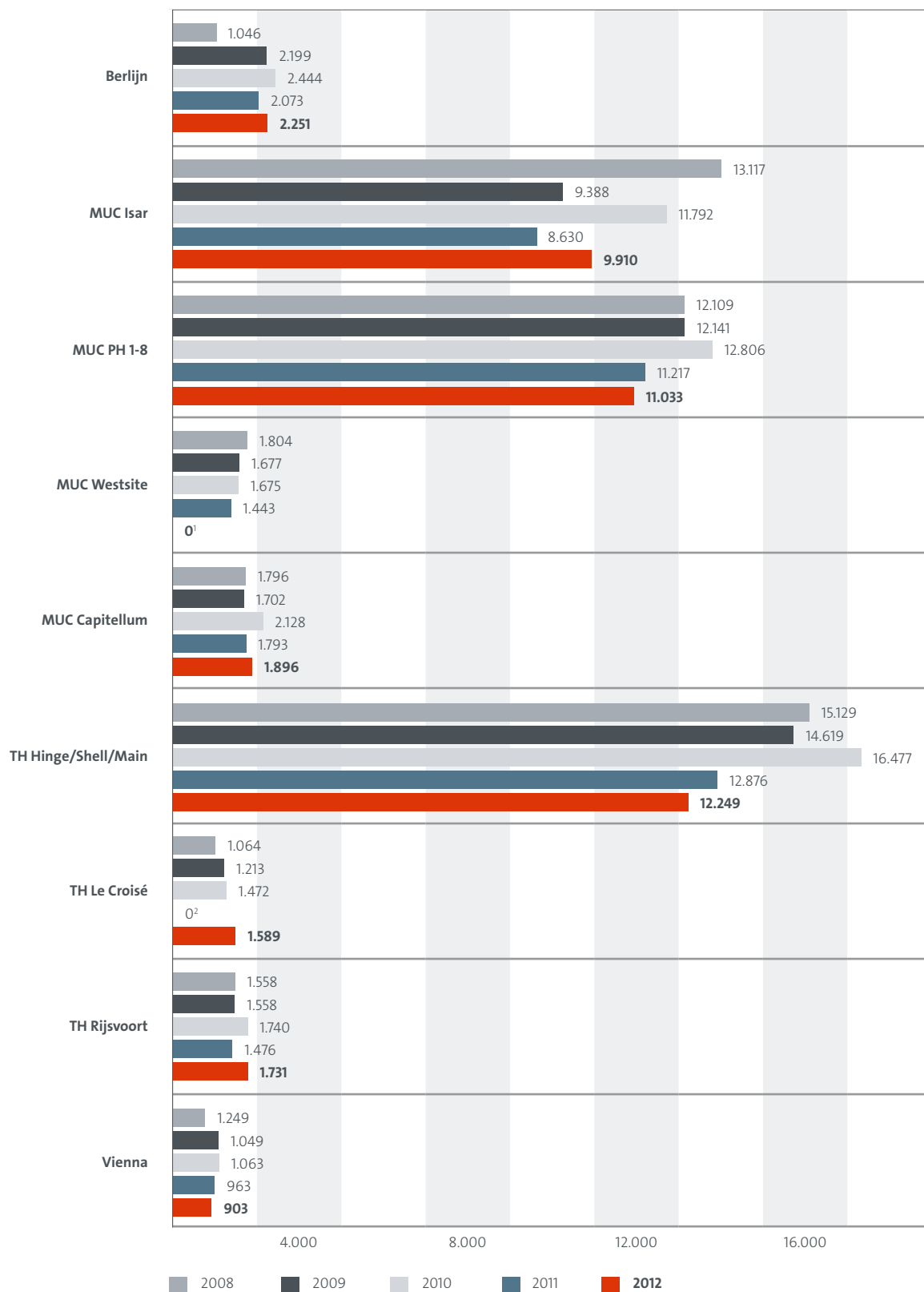

Fig. 2: Absoluut verbruik van verwarmingsenergie in MWh per jaar

1 MUC Westsite is sinds 2011 als locatie vervallen.

2 Le Croisé 2011: door verhuurder zijn geen gegevens verstrekt.

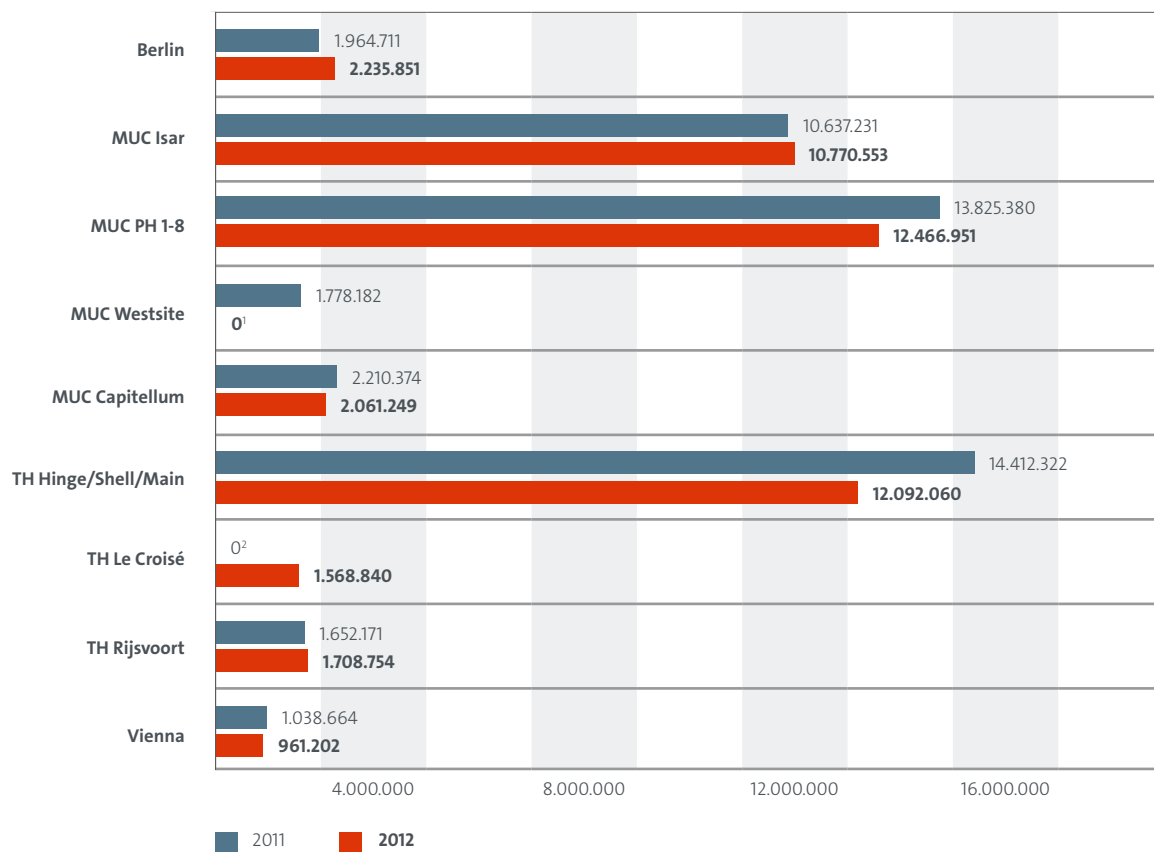

Fig. 3: Verbruik verwarmingsenergie met weerscorrectie voor 2011 en 2012 in kWh per jaar op basis van de NASA-klimaatgegevens

1 MUC Westsite is sinds 2011 als locatie vervallen.

2 Le Croisé 2011: door verhuurder zijn geen gegevens verstrekt.

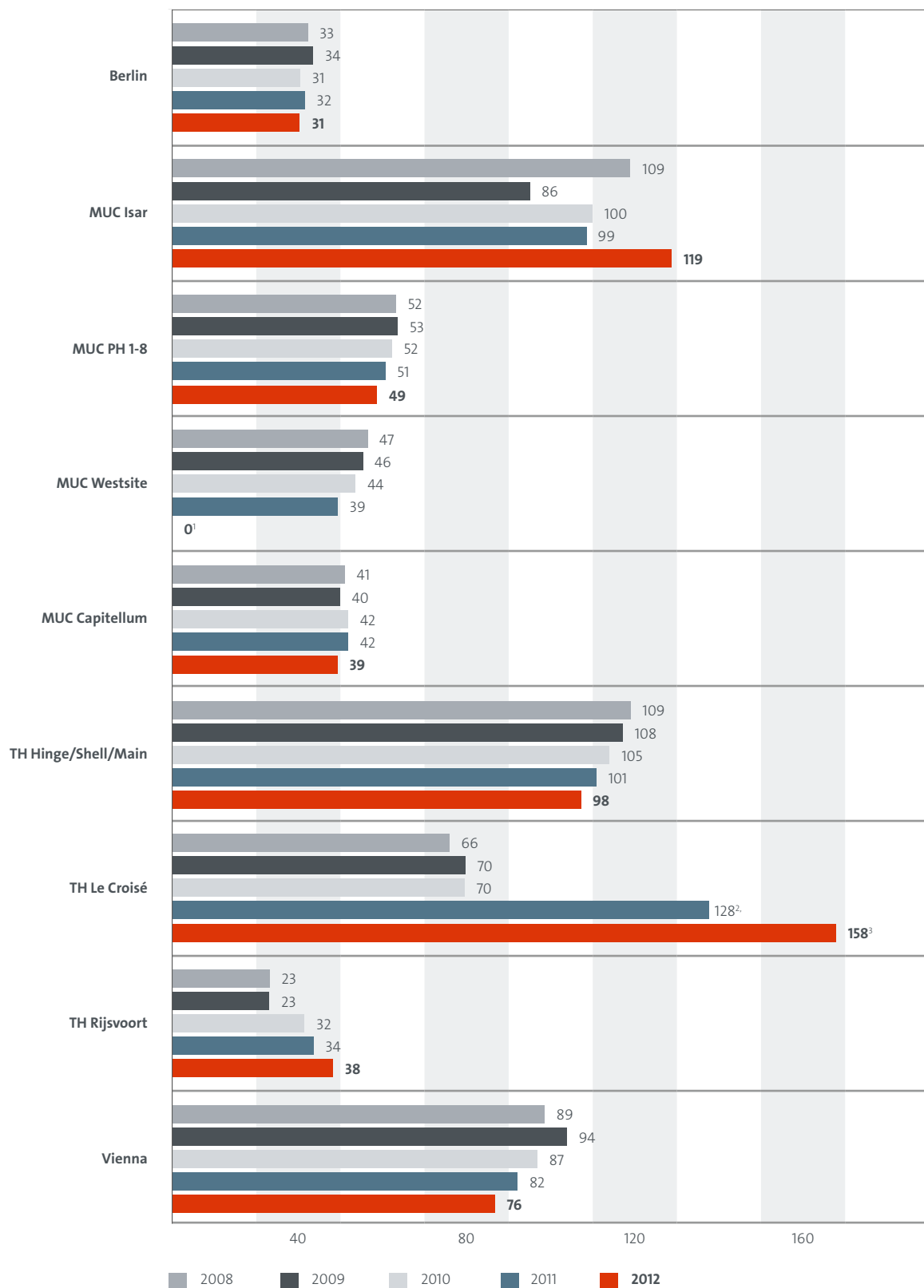

Fig. 4: Specifiek elektriciteitsverbruik (verbruik in kWh/m² vloeroppervlak)

1 MUC Westsite is sinds 2011 als locatie vervallen.

2 Le Croisé: nieuwe basisgegevens vanaf 2011.

3 Le Croisé 2011: stijging 2011/2012 niet verklaarbaar.

Door verhuurder zijn geen gegevens verstrekt.

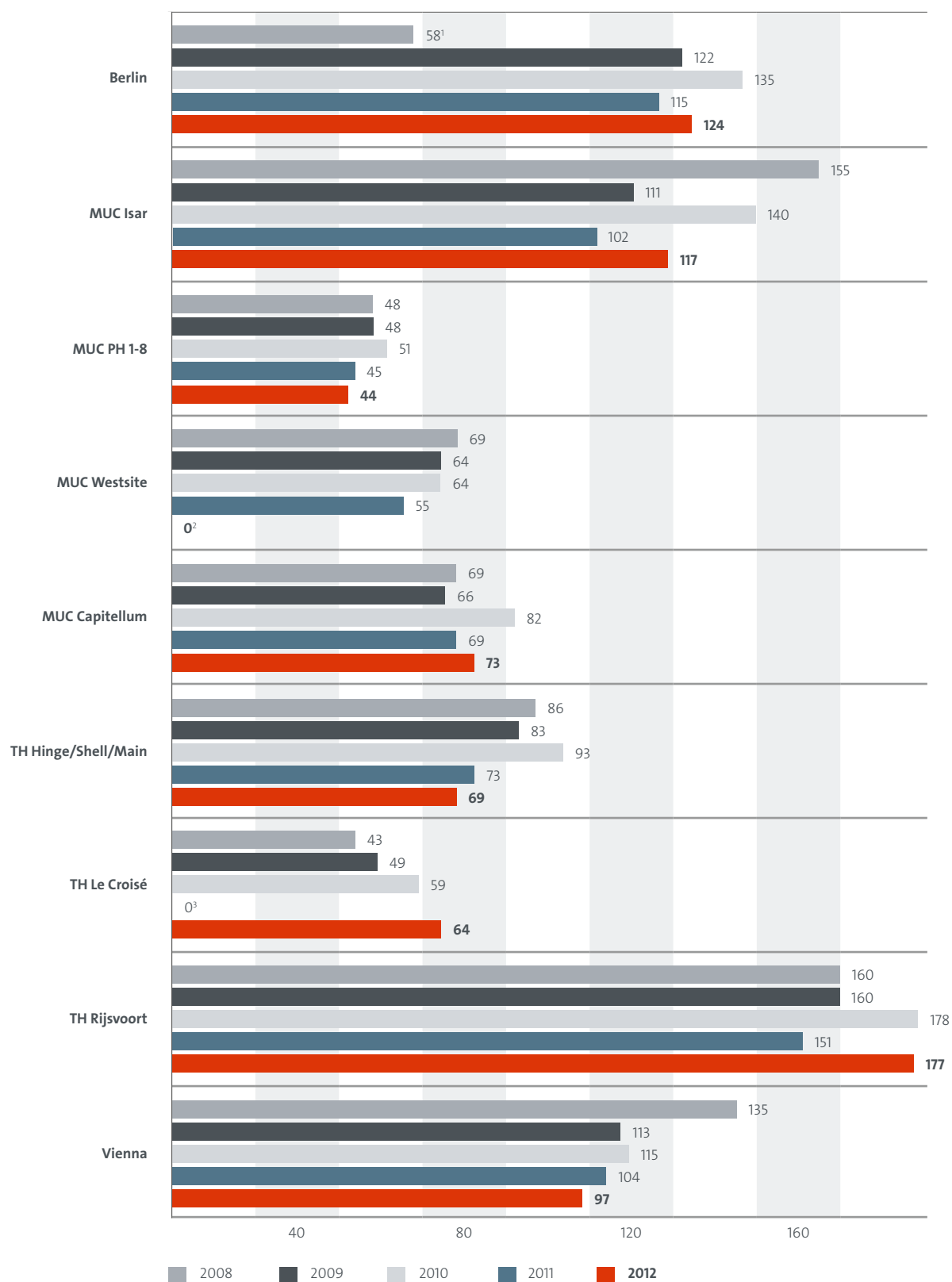

Fig. 5: Specifiek energieverbruik voor verwarming (verbruik in kWh/m² vloeroppervlak)

1 Berlin 2008: Niet verklaarbare waarde.

2 MUC Westsite is sinds 2011 als locatie vervallen.

3 Le Croisé 2011: door verhuurder zijn geen gegevens verstrekt.

5.2 Water/afvalwater

Op alle locaties krijgen wij ons drinkwater van de gemeente. Het meeste drinkwater wordt gebruikt in de toiletten, keukens en (in individuele gevallen) om auto's te wassen. In het Isar-gebouw in München en in de drie gebouwen (Hoofdgebouw, Shell en Hinge) in Den Haag wordt drinkwater ook gebruikt voor de airconditioning en voor het bewateren van planten en de groenvoorzieningen. Dit verklaart het hoge waterverbruik aldaar vergeleken met andere locaties. De verontreiniging in het afvalwater bestaat hoofdzakelijk uit organische stoffen en materialen. Waar nodig, zijn op specifieke locaties olie- en vetafscidders geïnstalleerd om verontreinigende stoffen uit afvalwater te verwijderen.

Vergeleken met 2011 zijn het waterverbruik en het afvalwater van het EOB in 2012 iets gedaald (waterverbruik -1,5 procent, afvalwater -2,9 procent). Op enkele locaties van het is het waterverbruik slechts marginaal veranderd: Berlijn +1,6 procent, München PH +0,9%, Den Haag (TH) Hinge/Shell/Hoofdgebouw -0,15 procent. Op de locaties München Capitellum (-22 procent) en Wenen (-8,23 procent) kon het waterverbruik sterker worden verminderd. In Wenen heeft dit te maken met het automatische sproeisysteem in de tuin. De aanzienlijke vermindering van de behoefte aan drinkwater in het Capitellum (München) kan worden verklaard door het feit dat het aantal werknemers daar met ongeveer 22 procent is verminderd. Tegenover de dalingen in het waterverbruik staan stijgingen op andere locaties (Isar +7,6 procent, Le Croisé +23,7 procent, Rijsvoort +16 procent). Voor de gehuurde gebouwen Le Croisé en Rijsvoort kunnen helaas geen plausibele verklaringen voor het toegenomen gebruik worden gegeven. Bij de bestudering van het drinkwaterverbruik per medewerker en per dag blijkt dat de toename in het Isar-gebouw gerelativeerd kan worden.

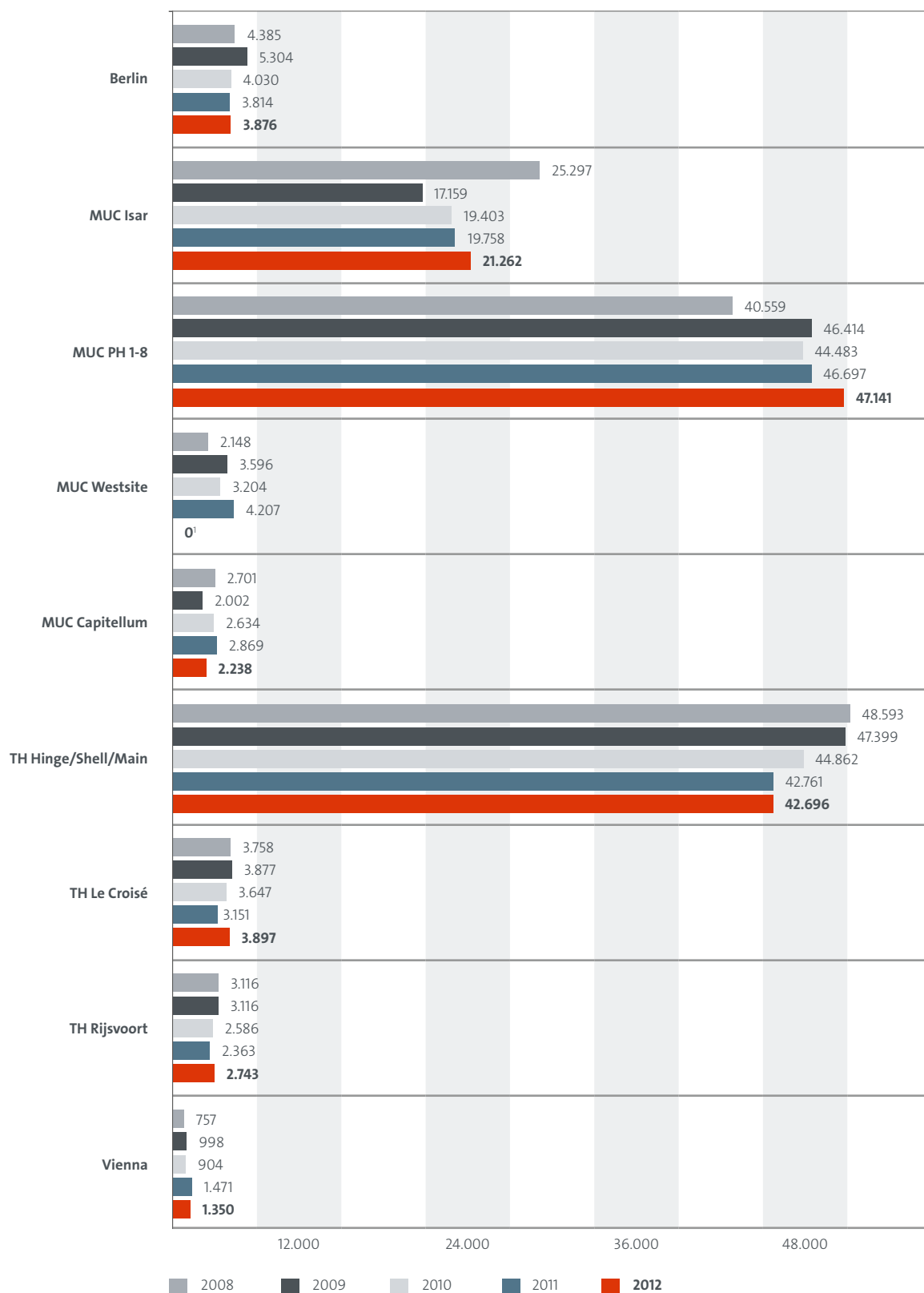

Fig. 6: Drinkwaterverbruik (m³/jaar)

1 MUC Westsite is sinds 2011 als locatie vervallen.

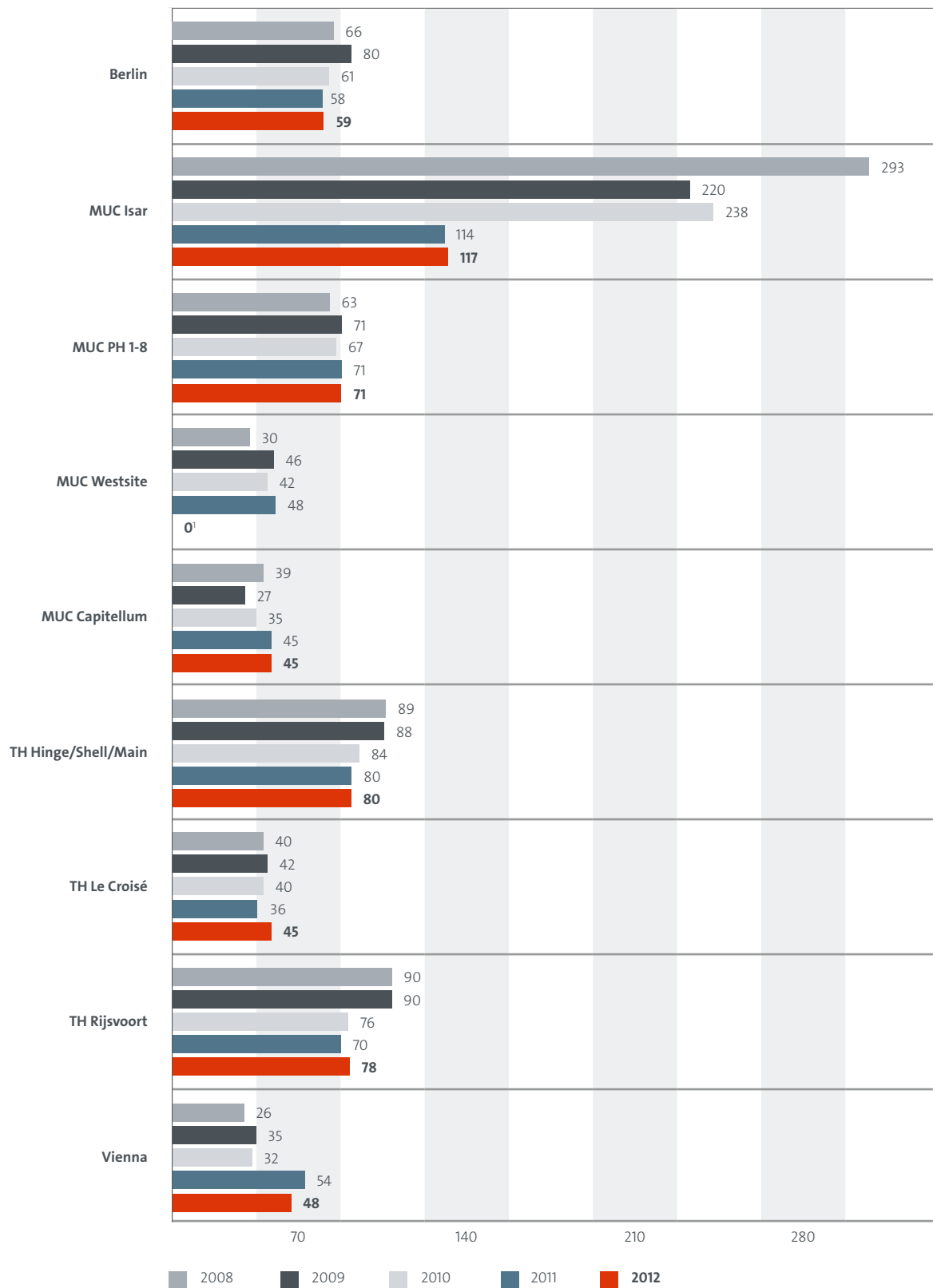

Fig. 7: Drinkwaterverbruik per werknemer en per dag (l/werknemer/dag)

1 MUC Westsite is sinds 2011 als locatie vervallen.

5.3 Afval

Om te garanderen dat afval gescheiden wordt ingezameld en afgevoerd, hebben wij op al onze locaties een afvalscheidingssysteem ingevoerd met duidelijk herkenbare en opvallende afvalbakken in alle kamers en werkruimtes. Ons personeel krijgt voorlichting over preventie, hergebruik en correcte verwijdering van afval. Iedere dag vormen restafval en papierafval op alle locaties de belangrijkste afvalcategorieën.

Vergeleken met 2011 is de totale hoeveelheid restafval van het EOB in 2012 met 16 procent verminderd. Bijzonder duidelijk is deze ontwikkeling te zien in enkele gebouwen in Den Haag (Hoofdgebouw/Hinge/Shell: -42,7 procent) waar de daling kan worden toegeschreven aan de verbeterde afvalscheiding die in 2012 werd ingevoerd. In München kan daarentegen een 'verschuiving' van het restafval van Westsite naar Isar worden waargenomen. De verklaring is dat de werknemers die tot eind 2011 nog in het Westsite-gebouw werkten naar het Isar-gebouw zijn overgeplaatst. In Berlijn is het restafval in 2012 iets verminderd (-5,7 procent), terwijl deze in Wenen gelijk is gebleven.

De hoeveelheid restafval per werknemer en per werkdag bleef op alle locaties vrijwel gelijk.

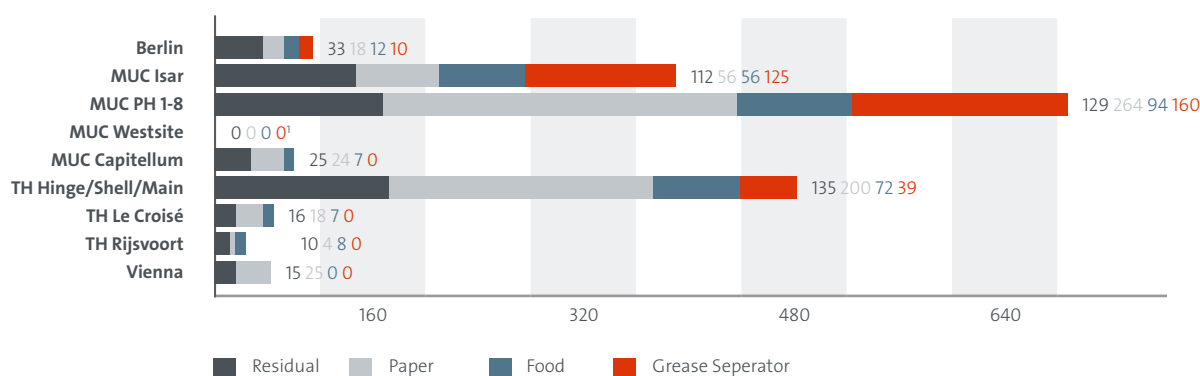

Fig. 8: Samenstelling van het afval in 2012 (x 1000 kg)

1 MUC Westsite is sinds 2011 als locatie vervallen.

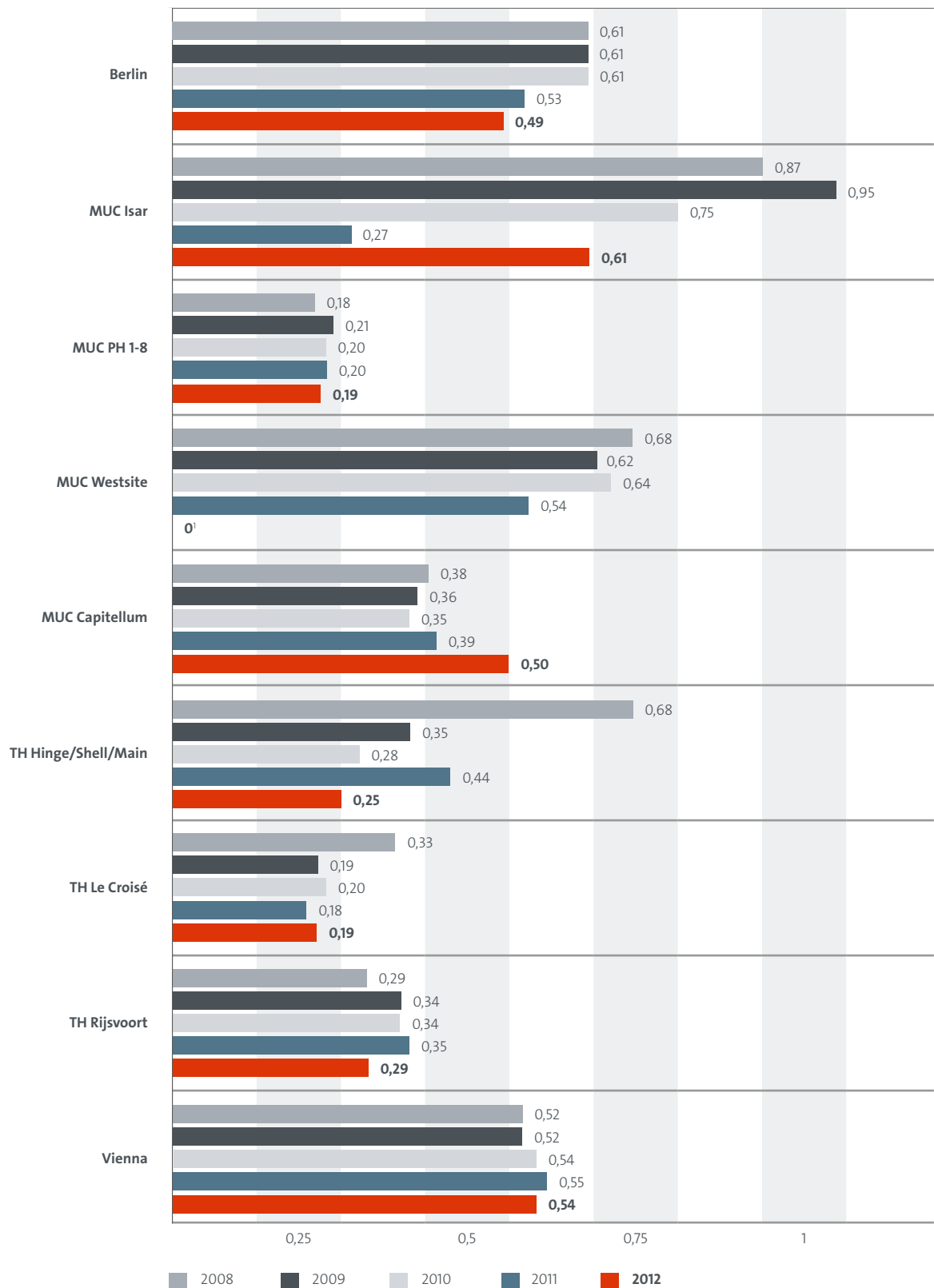

Fig. 9: Restafval per werknemer en per dag (in kg)

1 MUC Westsite is sinds 2011 als locatie vervallen.

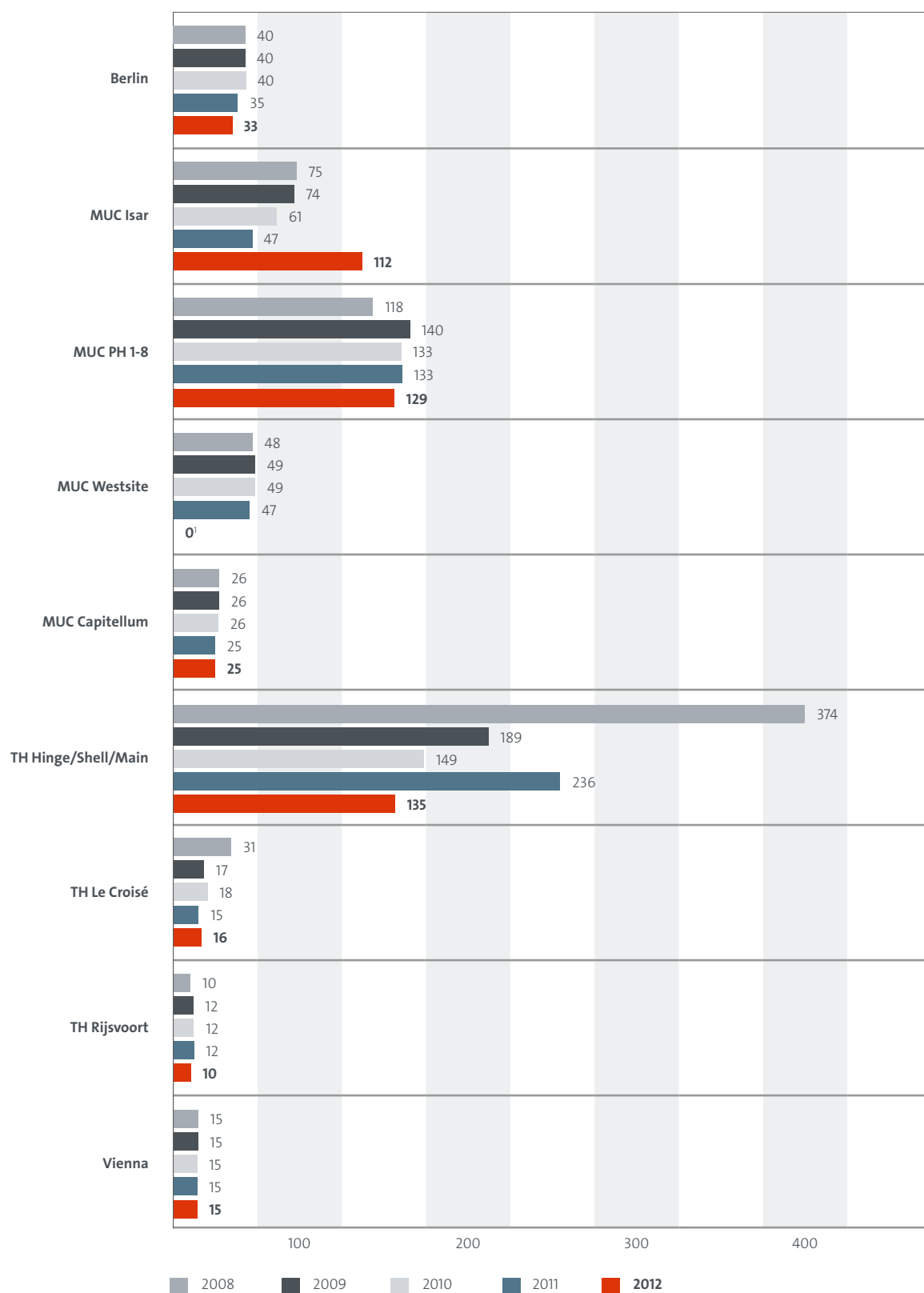

Fig. 10: Restafval (t/jaar)

1 MUC Westsite is sinds 2011 als locatie vervallen.

5.4 Mobiliteit

Dienstreizen tussen de verschillende EOB-locaties vormen het leeuwendeel van de bij het EOB gemaakte reizen.

In mindere mate gaan medewerkers op reis om cliënten en andere partners te ontmoeten of om conferenties en andere bijeenkomsten bij te wonen. Tot dusver zijn alleen gegevens over dienstreizen tussen de locaties onderling verzameld. In het licht van de inspanningen van het EOB om zijn CO₂-voetafdruk te verkleinen, krijgen de medewerkers op alle locaties informatie over de CO₂-uitstoot bij dienstreizen en worden zij gestimuleerd om gebruik te maken van de voorzieningen voor videoconferentie. Daarom krijgen alle (nieuwe) medewerkers een informatiebrochure met adviezen en informatie over klimaatvriendelijke dienstreizen en bevorderen wij het gebruik van een Excel-hulpmiddel om de CO₂-uitstoot van het reizen per vliegtuig of per trein en die van videoconferentie met elkaar te vergelijken. In 2008/2009 zijn nieuwe zalen voor videoconferentie ingericht. De onderstaande grafiek laat zien dat de CO₂-uitstoot door vliegreizen met 9 procent is toegenomen. Tegelijk steeg echter ook de bezetting van de videoconferentieruimtes van 13015 naar 16172 uur (24 procent). Door de uitbreiding van het aantal video-ruimtes kon een grotere stijging van de CO₂-uitstoot worden voorkomen. Toch blijft het ons doel om het aantal vliegreizen met adequate alternatieven te beperken en de CO₂-voetafdruk kleiner te maken.

In Figuur 11 zijn de CO₂-emissies door treinreizen weergegeven. Deze tabel laat een duidelijke daling van de veroorzaakte emissies zien (in 2012 ongeveer 40 procent minder dan in 2011). Daarbij moet worden aangetekend dat er 76 procent minder met de trein is gereisd.

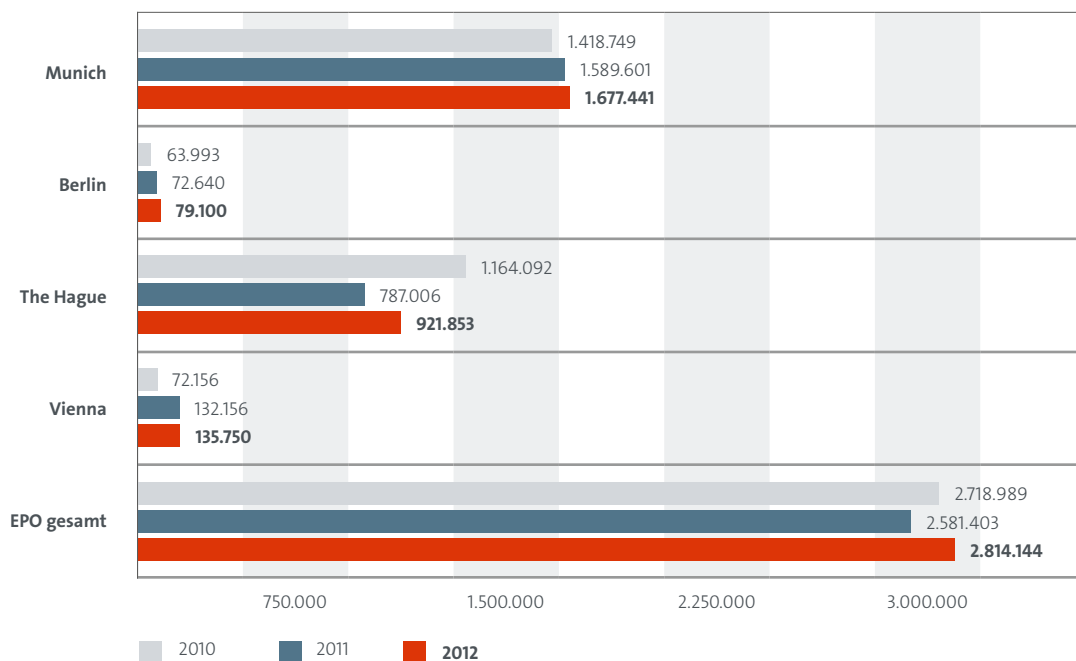

Fig. 11: CO₂-uitstoot door vliegtuigreizen (in kg CO₂)

Bron: BCD Travel data manager/DEFRA 2010

Noot: de veroorzaakte uitstoot wordt steeds bij de plaats van vertrek opgeteld.

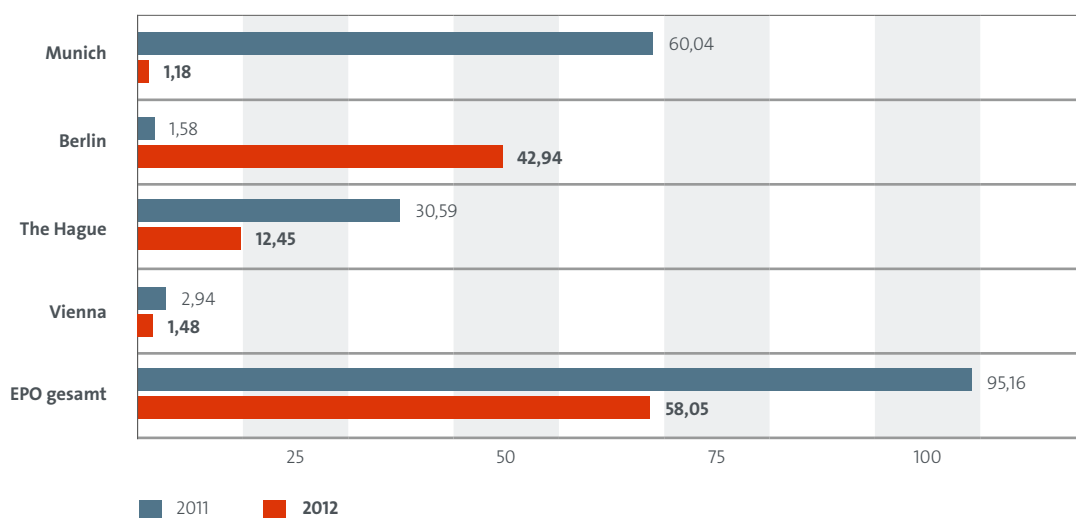

Fig. 12: CO₂-uitstoot door treinreizen (in kg CO₂)

Bron: BCD Travel data manager/DEFRA 2010

Noot: de veroorzaakte uitstoot wordt steeds bij de plaats van vertrek opgeteld.

5.5 Overige emissies

De uitstoot van CO₂ ontstaat voornamelijk uit het stroomverbruik en het energieverbruik voor verwarming. SO₂, NO_x en fijnstof worden alleen vermeld als deze direct bij het gebouw in kwestie ontstaan. Ons primaire doel bij het minimaliseren van de emissies is verlaging van het energieverbruik. Ook worden onze verwarmingsinstallaties regelmatig geïnspecteerd en onderhouden. Bovendien hebben wij ons ten doel gesteld om stadsverwarming en elektriciteit uit duurzame bronnen te gebruiken (100 procent in Den Haag). De factoren voor de omrekening van elektrische en verwarmingsenergie (kWh) in afzonderlijke emissietypen zijn gebaseerd op de GEMIS-database en de per locatie door de energieleveranciers verstrekte gegevens. Vanaf 2013 wordt ook op alle locaties in München groene stroom betrokken. Ook dat zal een positief effect hebben op de CO₂-voetafdruk van het EOB.

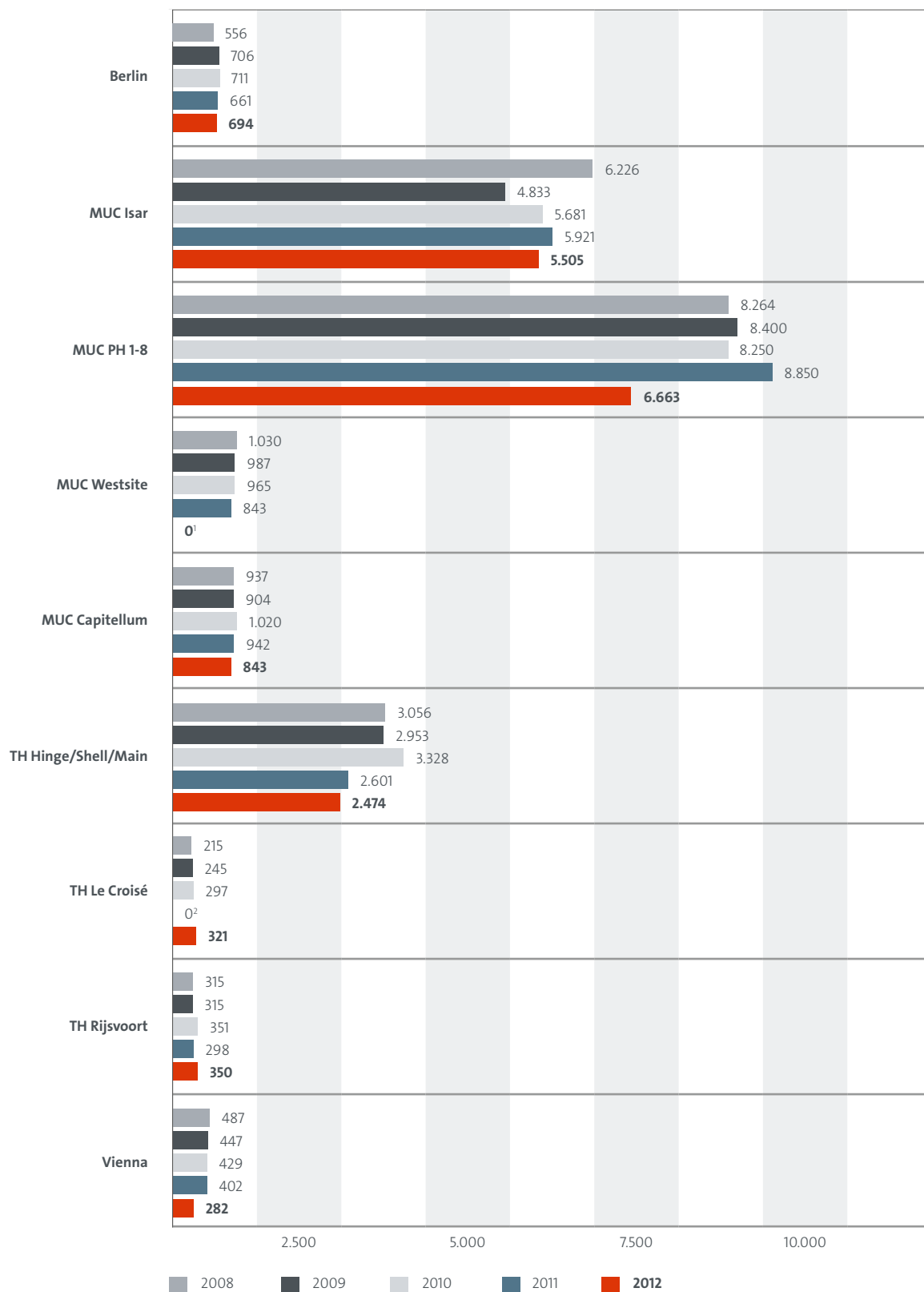

Fig. 13: Totale CO₂- uitstoot door behoefte aan elektriciteit en verwarming (t/per jaar)

1 MUC Westsite is sinds 2011 als locatie vervallen.

2 Le Croisé 2011: door verhuurder zijn geen gegevens verstrekt.

5.6 Papierverbruik

Behalve restafval wordt op het Bureau een grote hoeveelheid (groen en wit) papier verbruikt. Het totale papierverbruik voor alle locaties was in 2010 circa 122 miljoen vel. In 2012 was dit met bijna 10 procent naar 109,4 miljoen vel gedaald. In het kader van de toenemende digitalisering van administratieve processen streven wij naar een aanzienlijke verlaging van het papierverbruik. Medewerkers worden tevens aangemoedigd om onnodig printen te vermijden of om documenten dubbelzijdig of verkleind te printen. Aangezien wij het papierverbruik pas in 2010 nauwkeuriger zijn gaan bijhouden, kan het verbruik voor München en Den Haag in beide gevallen alleen globaal worden aangegeven, niet voor de afzonderlijke locaties.

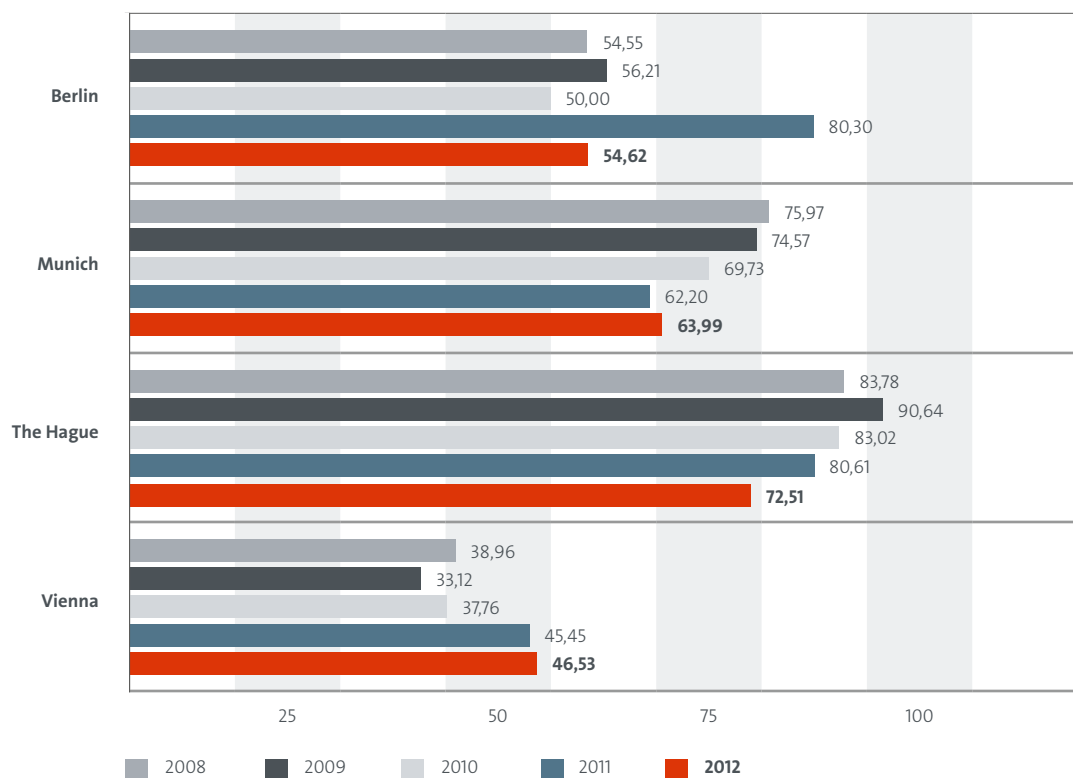

Fig. 14: Papierverbruik per werknemer en per dag (vellen papier)

6. Indirecte milieuaspecten

Indirecte milieuactiviteiten zijn gevolgen van onze activiteiten die wij niet volledig in de hand hebben. Deze worden bijvoorbeeld veroorzaakt door het gedrag van onze leveranciers en dienstverleners of door het woon-werkverkeer van onze medewerkers. Onderstaande tabel biedt een alomvattend overzicht van onze indirecte milieuaspecten en de prioriteiten die wij daarvoor hebben gesteld (zie sectie 5, „Directe milieuaspecten“ voor de beoordelingscategorieën). Het EOB beschouwt de octrooiprocedure als een belangrijk indirect milieuapect. Omdat onze databank met octrooidocumenten gratis voor het publiek toegankelijk is, kan deze worden gezien als een hefboom om verdere ontwikkeling van milieuvriendelijke technologieën te bevorderen, maar ook om de politiek tot actie aan te zetten. Binnen deze databank heeft het EOB een nieuw classificatieschema ontwikkeld waarmee milieugerelateerde octrooien gemakkelijker te vinden zijn. Door het voortdurend bijwerken van de data zorgen wij ervoor dat uitvinders, wetenschappers en politici over volledige informatie kunnen beschikken. Wij richten ons op langdurige samenwerking met dienstverleners en leveranciers, zoals bijvoorbeeld schoonmaak- en kantinediensten. Daarbij mikken wij vooral op de volgende doelen:

- dienstverleners en leveranciers regelmatig informeren over de milieuactiviteiten van het EOB, om hen aan te moedigen hun milieuprestaties te verbeteren
- het gebruik bevorderen van lokaal/regionaal geproduceerd voedsel in personeelsrestaurants

Wat betreft inkoop van goederen en diensten, worden alle afdelingen gestimuleerd om het milieueffect als extra factor mee te wegen bij aanbestedingsprocedures en besluiten om contracten volgens het financieel Reglement van het EOB te gunnen. Ook worden milieuaspecten gespecificeerd in de inkoophandboeken voor (a) algemene en (b) IT-bestellingen. De handboeken dienen als richtsnoer voor alle inkoopseenheden. Wij bevorderen een bedrijfsticket voor openbaar vervoer van en naar het Bureau. Bovendien ondersteunen we het telewerken vanuit huis. De indirecte milieuaspecten werden voor alle locaties van het EOB berekend en voor alle locaties als gelijkelijk relevant beoordeeld.

Indirecte milieuaspecten	Beoordeling
Octrooiverleningsprocedure	B II
Inkoop van voedsel voor personeelsrestaurants	A II
Woon-werkverkeer	A III
Gebruik van ecologische middelen bij bouw/renovatie, bijvoorbeeld verf	A I
Effect op gehuurde gebouwen	C III
Inkoop van bijvoorbeeld meubilair (aangescherpt milieuapect in contracten)	B II
Diensten van leveranciers	C II

7. Verbeteringen: doelen en maatregelen

Conform ons milieubeleid streeft het EOB primair naar:

- minimaliseren van het verbruik van energie, water, papier en andere hulpbronnen, alsmede kostenverlaging
- terugdringen van de CO₂-uitstoot door geoptimaliseerd energie- en mobiliteitsbeheer
- standaardiseren van processen binnen en tussen de verschillende locaties
- fungeren als rolmodel voor onze dienstverleners en leveranciers
- regelmatig informatie geven aan alle personeelsleden en het publiek over onze milieuactiviteiten

Om deze algemene doelen te bereiken, omschrijft het centrale milieumanagementteam (in samenwerking met de budgetvertegenwoordiger) jaarlijks een milieuprogramma met milieudoelen en verbeteringsmaatregelen. Daarbij houden wij rekening met ontwikkelingen bij de milieuaspecten, verbeteruggesties uit interne audits, externe inspecties en suggesties van plaatselijke medewerkers en milieugroepen.

Onderstaande tabel is een samenvatting met de belangrijkste doelen en acties voor de toekomst. De genoemde streefcijfers zijn aan de verbruikscijfers van 2008 gerelateerd.

De technische maatregelen van het milieuprogramma hebben in hoofdzaak betrekking op de eigen gebouwen van het EOB. Bij de gehuurde gebouwen kan het EOB duidelijk minder invloed uitoefenen. Maar ook daar proberen wij de eigenaren ertoe te bewegen om verbeteringen door te voeren en streven wij naar een milieubewuster gedrag van onze medewerkers.

7.1 Gerealiseerde maatregelen in 2012

Berlijn

- Verwarmingspomp vervangen (besparing circa 19.200 kWh per jaar)
- Verlichting in de kelder en parkeergarage vervangen (besparing circa 9.100 kWh per jaar)
- Alle liften in het gebouw vervangen (besparing circa 2.500 kWh per jaar)
- Goederenbestelling voortaan langs elektronische weg (besparing circa 500 vel papier per jaar)

München

- Verlichting in de gangen van het Isar-gebouw vervangen (besparing circa 58.000 kWh per jaar)
- Verwarmingspompen in gebouwen PschorrHöfe 1-8 vervangen (besparing circa 430.000 kWh per jaar)
- Vraaggestuurde ventilatieregeling in de vergaderruimtes (besparing circa 150.000 kWh per jaar)
- Digitale verrekening voor telefonische privégesprekken ingevoerd (besparing circa 60.000 vel papier per jaar)

Den Haag

- Verwarmingsregeling en koudwatervoorziening geoptimaliseerd (besparing circa 700.000 kWh per jaar)
- Regeling van de gebouwbeheersystemen tijdens de kerstdagen geoptimaliseerd (besparing circa 300.000 kWh per jaar)
- Invoering virtuele servers in het rekencentrum voortgezet (besparing circa 700.000 kWh per jaar)
- Cradle-to-cradleproducten voor alle sanitaire voorzieningen
- Verlichting vervangen en bewegingsmelders geïnstalleerd in de kelder van het Hoofdgebouw over een oppervlakte van 4000 m² (besparing elektriciteit voor verlichting met circa 60 procent)
- Nieuwe frequentiegeregelde pompen geïnstalleerd
- Oplaadstations voor elektrische fietsen geïnstalleerd

Wenen

- Buitenverlichting vervangen (besparing circa 3.500 kWh per jaar)
- Afdichtingsstrips vervangen (besparing circa 5.000 kWh per jaar)
- Verlichting in vergaderruimtes door LED-verlichting vervangen (besparing circa 1.200 kWh per jaar)
- Automatisch sproeisysteem voor de groenvoorzieningen geïnstalleerd (besparing circa 350 m³ water per jaar)

7.2 Geplande doelen en maatregelen voor 2013

Milieudoel	Periode	Verantwoording
Vermindering van het totale energieverbruik (stroom en warmte) met 3%	2013	alle locaties
Berlijn		
Alle desktop-pc's door energiezuinige modellen vervangen (besparing circa 87.000 kWh)	2013	IM
Aantal LAN-printers verminderen (besparing circa 1.800 kWh per jaar)	2013	FM
Regenwater benutten voor het bewateren van de groenvoorzieningen	2013	FM
Oplaadstation voor elektrische auto's installeren	2013	FM
Aandeel groene stroom in het verbruik verhogen	2013	FM
München		
Alle desktop-pc's door energiezuinige modellen vervangen (besparing circa 1.100.000 kWh)	2013	IM
Een energiemeetsysteem voor gedifferentieerde verbruiksregistratie in het Isar-gebouw en de PschorrHöfe-gebouwen in gebruik nemen	2013	FM/TD
Energiebesparende componenten installeren bij de vervanging van regelsystemen in de PschorrHöfe-gebouwen	2014	TD/FM
Alle verlichting van de vluchtwegen in het gebouw Capitellum vervangen (besparing circa 2.700 kWh per jaar)	2013	FM
Airconditioning van het hoge Isar-gebouw voor een vraaggestuurde systeemregeling in zes eenheden opsplitsen	2013	TD/FM
Verlichting in de ondergrondse garage van het Capitellum vervangen (besparing circa 14.000 kWh per jaar)	2013	FM
Verlichting in de ondergrondse garage van PschorrHöfe 7 aanpassen (besparing circa 2.000 kWh per jaar)	2013	TD
Omroepsysteem in PschorrHöfe 7 in een stand-bymodus veranderen (besparing circa 200 kWh per jaar)	2013	TD
In de sporthal van PschorrHöfe 8 de tijd aanpassen waarin het ventilatiesysteem in werking is (besparing circa 15.000 kWh)	2013	TD
Ventilatiesysteem in PschorrHöfe 6-8 in de vergader- en lesruimtes met het systeem voor reserveringen regelen (besparingen circa 110.000 kWh elektrische en circa 300.000 kWh warmte-energie)	2013	TD
Verlichtingsregeling in de ondergrondse garage van het Isar-gebouw aanpassen (besparing circa 11.500 kWh)	2013	TD
Honderd procent groene stroom gaan gebruiken op de locaties in München (besparing van circa 10.000 ton CO ₂)	2013	FM
Vier oplaadstations voor elektrische voertuigen in de ondergrondse garages van de PschorrHöfe- en Isar-gebouwen ter beschikking stellen	2013	FM

Milieudoel	Periode	Verantwoording
Den Haag		
Verlichting in de gangen, de reproductiesruimtes en de gemeenschappelijke (ontspannings)ruimtes van het Hoofdgebouw verminderen	2013	TD
Vraaggestuurde ventilatieregeling in het Auditorium van het Shell-gebouw	2013/2014	TD
Installatie van het warmteterugwinningssysteem in de sporthal van het Hoofdgebouw testen	2013/2014	TD
Infrastructuur van de meters in het Shell- en Hoofdgebouw uitbreiden	2013	TD
Regeltechniek voor de parkeergarage en de sporthal installeren	2013	TD
Alle desktop-pc's door energiezuinige modellen vervangen (besparing circa 850.000 kWh)	2013	IM
Stapsgewijs de printers op de werkplekken door decentrale LAN-printers vervangen	2013-2015	IM
Aantal virtuele servers verder uitbreiden en daarmee samenhangend het aantal hostcomputers van 40 naar 20 stuks verminderen	2013	IM
Richtlijnen voor milieuvriendelijke aanschaf in vier fasen invoeren	2013/2014	CP
Wenen		
Alle desktop-pc's door energiezuinige modellen vervangen (besparing circa 43.000 kWh)	2013	IM
Het bestaande ventilatiesysteem aanpassen	2012	FM
Verlichting in vergaderruimtes vervangen	2012-2015	FM
Afdichtingsstrips van alle vensters controleren	2012	FM

FM: Facility Management
 TD: Technische Dienst
 IM: Information Management
 CP: Central Procurement

Impressum

Publicatie

Europees Octrooibureau
München
Duitsland
©EOB 2013

Verantwoordelijk voor de inhoud

Lars Hansen, Hoofd
Milieumanagement

Vormgeving

Graphic Design Munich

